

SZTUKA KIEROWNICTWA DUCHOWEGO

PORADNIK

Praca zbiorowa pod redakcją
JÓZEFA AUGUSTYNA SJ

Wydawnictwo WAM
Księża Jezuici
Kraków 2013

SPIS TREŚCI

SŁOWO WSTĘPNE	5
SŁOWO BISKUPA DO PIERWSZEGO WYDANIA	9
WPROWADZENIE	15

I. TEOLOGIA KIEROWNICTWA DUCHOWEGO

Joseph Stierli SJ

SZTUKA KIEROWNICTWA DUCHOWEGO	23
Kierownictwo dokonuje się w Kościele	23
Niezbędność kierownictwa	24
Granice kierownictwa	27
Mistrz, który naucza	29
Rozeznawanie duchów i wybór drogi życiowej	30
Niektóre szczególne sytuacje	33

Jacek Bolewski SJ

TEOLOGICZNE ASPEKTY KIEROWNICTWA DUCHOWEGO	37
Doświadczenie i świadectwo	37
Być kierowanym – stawać się kierownikiem	39
Bezpośredniość Boga – w pośrednictwie	41
Kierownictwo w Duchu Jezusa	43
Modlitwa otwierająca na Ducha Jezusa	45

Claude Flipo SJ

TOWARZYSZENIE DUCHOWE W TRADYCYJ KOŚCIOŁA	49
Tradycja kierownictwa w historii Kościoła	50
Współczesne spojrzenie na kierownictwo	52

Marek Błaza SJ

KIEROWNICTWO DUCHOWE W TRADYCYJ PRAWOSŁAWNEJ	55
Geneza kierownictwa duchowego na Wschodzie	56
Osoba kierownika duchowego	59
Cel, rola i znaczenie kierownictwa duchowego	61

Ks. Jerzy Misiurek	
KIEROWNICTWO DUCHOWE W FORMACYJNYCH	
DOKUMENTACH STOLICY APOSTOLSKIEJ 67	
Potrzeba kierownictwa duchowego	67
Kierownictwo w różnych stanach życia w Kościele	70
Kierownictwo fundamentem owocności pracy apostolskiej	71
Zadania kierownika duchowego	73
Jacques Guillet SJ	
JEZUS TOWARZYSZĄCY I KTÓREMU TOWARZYSZONO 77	
Wiara dziełem Boga	78
Towarzystwo człowieka wierzącemu	79
Towarzystwo tak jak Jezus	80
Józef Augustyn SJ	
W DRODZE DO EMAUS 85	
Wypowiedzenie siebie	85
Słuchanie	89
Spotkanie	91
Przestroga św. Ignacego Loyoli	93
Abp Damian Zimoń	
RODZICIELSTWO DUCHOWE 97	
Kontemplować Chrystusa, aby poznać Ojca	97
Duchowe ojcostwo w darze celibatu	98
Ojcostwo w posłudze konfesjonału	99
Dzieciństwo Boże w służbie ojcostwa	100
Promieniowanie ojcostwa	101
Joseph-Marie Perrin OP	
OJCOSTWO DUCHOWE 103	
Tylko Bóg jest Ojcem	103
Ojcowska misja na ziemi	106
Przekazywanie wiary	107
W służbie Ducha	108
Objawienie jedynego ojcostwa	109
Ojcowskie serce według Boga	110
Józef Augustyn SJ	
WYCHOWANIE DO KAPŁAŃSKIEGO OJCOSTWA 115	
Lęki przed ojcostwem	115
Nowe wyzwania	116
Potrzeba przepracowania relacji do rodziców	117
Opuści ojca i matkę	118

Duchowe ojcostwo księży	119
Wychowanie do ojcostwa.	121

II. KIEROWNICTWO DUCHOWE W HISTORII DUCHOWOŚCI

Ryszard Machnik SJ

Z HISTORII KIEROWNICTWA DUCHOWEGO	125
Kierownictwo duchowe w Kościele wschodnim	126
Kierownictwo duchowe w Kościele zachodnim	129
Kierownictwo duchowe w czasach przełomu	134
Odnowione kierownictwo duchowe.	136
Kryzys cywilizacyjny.	138
Kierownictwo duchowe misją Kościoła.	140

Kard. Jean Daniélou SJ

KIEROWNICTWO DUCHOWE W TRADYCYI STAROŻYTNEJ	143
Potrzeba kierownictwa duchowego	144
Praktyka kierownictwa duchowego	147
Potrzeba duchowej wiedzy.	150
Kierownictwo duchowe zgodne z potrzebami wiernych	151

Ks. Józef Naumowicz

KIEROWNICTWO DUCHOWE W TRADYCYI MONASTYCZNEJ	155
Pierwsi Ojcowie	155
Dzielić życie z uczniami	157
Wyjawianie myśli.	158
Ojcowska łagodność i modlitwa za ucznia	160
W pierwszych wspólnotach monastycznych	161

Ks. Józef Naumowicz

IDEAŁY I UPADKI OJCA DUCHOWEGO WEDŁUG JANA KASJANA	165
Trzy źródła „wiedzy duchowej”.	165
Uczyć rozwagi i umacniać w walce	168
Błędy ojca duchowego	169
Na pustyni i we wspólnocie	171

Simon Decloux SJ

KIEROWNICTWO DUCHOWE W ŻYCIU ŚW. IGNACEGO LOYOLI.	175
Punkt wyjścia towarzyszenia: wymiar ludzki	176
Wrażliwość na Boga i jej uwarunkowania	177
Znaczenie modlitwy przedłużonej	178
Dynamika pragnień i rola rozeznawania	179
Pokuta i przywiązanie do Jezusa	180

Skrupuły i absolutne zawierzenie Bogu	182
Decyzja „pomagania duszom”	183
Rola pośrednictwa Kościoła	184
Dyspozycyjność względem Boga w konkretach życia	186
Kard. Tomáš Špidlík SJ	
IGNACJAŃSKI MODEL KIEROWNICTWA DUCHOWEGO	189
Ojcostwo duchowe	190
Doświadczenie Boga	191
Rozeznanie duchowe	194
Znajomość serca	195
Wyrzeczenie się własnej woli	197
Dar przemawiania	198
Posłuszeństwo wewnętrzne	201
Andrzej Ruszała OCD	
KIEROWNICTWO DUCHOWE WEDŁUG ŚW. JANA OD KRZYŻA	203
Św. Jan od Krzyża jako kierownik duchowy	204
Przymioty kierownika duchowego według św. Jana od Krzyża	206
„Metoda” kierownictwa duchowego św. Jana od Krzyża	209
Marek Sokołowski SJ	
KIEROWNICTWO DUCHOWE WEDŁUG ŚW. KLAUDIUSZA	
DE LA COLOMBIÈRE’ A	213
Początki działalności duszpasterskiej	213
Kierownik duchowy	217
Zadania i cele kierownictwa duchowego św. Klaudiviusza	218
Metoda św. Klaudiviusza	219
Klaudiviusz de la Colombière a Ignacy Loyola	221
Wacław Grzybowski	
KIEROWNICTWO DUCHOWE W PISMACH	
TOMASZA MERTONA	225
Duchowe przewodnictwo „bez słów” i „słowo zbawienia”	226
Zasada Wcielenia	229
Zagrożenia i pokój wewnętrzny	231

III. KIEROWNICTWO DUCHOWE A ROZWÓJ DUCHOWY

Ks. Dariusz Jastrząb	
KIEROWNICTWO DUCHOWE I OSOBISTY ROZWÓJ	237
Powrót do serca	239
„Uprawa” intelektu	241
Imperatyw miłości	244

Maurice Giuliani SJ	
KIEROWNICTWO I MODLITWA	249
Zakotwiczenie w modlitwie	249
Czas, w którym Bóg się objawia	250
Potwierdzenie wezwań	251
 Stanisław Biel SJ	
KIEROWNICTWO DUCHOWE SZKOŁĄ MODLITWY	255
Mistrz modlitwy	255
Rozwój modlitwy	257
Trudności na modlitwie	260
Modlitwa w codzienności	262
 Ks. Tadeusz Huk	
KIEROWNICTWO DUCHOWE A UZDROWIENIE WEWNĘTRZNE.	265
Główne źródła zranień	265
Wcielenie wyrazem uzdrawiającej miłości Boga.	267
Kierownictwo duchowe a uzdrawianie ludzkich zranień.	268
Postawa kierownika duchowego	269
Problemy w dialogu towarzyszenia duchowego	271
Przebieg procesu uzdrawiania duchowego	272
Owoce uzdrowienia duchowego	274
 Kard. André Vingt-Trois	
KIEROWNICTWO DUCHOWE I SAKRAMENT POJEDNANIA	277
Zdejmij sandały	278
Uznaję nieprawość moją.	279
 Wojciech Giertych OP	
FORMACJA SUMIENIA W KIEROWNICTWIE DUCHOWYM	283
Żyć Bożym Duchem	283
Chrześcijańskie sumienie	285
Rozwój sumienia	287
Ofiarność i dar z siebie.	289
 François Charmot SJ	
ROZEZNAWANIE DUCHOWE I KIEROWNICTWO DUCHOWE	293
Duchowe zmagania	293
Zmienne stany duszy	294
Zmieszanie	295
Obojętność	296
Pokój	297
Dar z siebie.	298

Maurice Giuliani SJ	
NATCHNIENIA DUCHOWE	301
Doświadczenie św. Ignacego Loyoli	301
Wewnętrzne odczuwanie poruszeń Ducha Świętego	303
Rozeznawanie znaczenia wewnętrznych poruszeń	304
Szukanie potwierdzenia	307
 Bernard Mendiboure SJ	
STRAPIENIE DUCHOWE	311
Brak pocieszenia z powodu naszych win.	312
Bóg chce nas wypróbować.	314
Wszystko jest darem i łaską Bożą	318
 Tomasz Oleniacz SJ	
REGUŁY ROZEZNAWANIA DUCHOWEGO	
A KIEROWNICTWO DUCHOWE	321
O jakich duchach mowa.	322
Podstawowe zadanie reguł rozeznavania duchowego.	322
Pocieszenie duchowe	324
Strapienie duchowe	326
Odwaga, przejrzystość i poznanie siebie	328
 Tadeusz Hajduk SJ	
POMOC KIEROWNICTWA DUCHOWEGO W PODEJMOWANIU	
DECYZJI	331
Poznawanie woli Bożej	332
Trudności w poznawaniu woli Bożej	332
Dwa sposoby objawiania się woli Bożej:	
zewnątrznie i wewnętrznie.	333
Kierownictwo duchowe pomocą w szukaniu woli Bożej	335
Kierownictwo duchowe współpracą z Duchem Świętym	336
Jezus wzorem towarzyszenia duchowego	338

IV. KIEROWNICTWO DUCHOWE A PSYCHOLOGIA

Ks. Zdzisław Kroplewski	
KIEROWNICTWO DUCHOWE A PSYCHOTERAPIA	343
Podstawowe rozróżnienia: kierownictwo duchowe	
i psychoterapia	343
Kiedy psychoterapia jest potrzebna kierownictwu duchowemu?	346
Kiedy psychoterapia może przeszkadzać kierownictwu	
duchowemu?	349

Elżbieta Sujak

KIEROWNICTWO DUCHOWE A UCZUCIA	351
Psychologia uczuć	351
Kierownictwo duchowe jako relacja międzysobowa	353
Rola uczuć w kierownictwie duchowym	353

Danuta Bomba

KIEROWNICTWO DUCHOWE POMOCA W PORZĄDKOWANIU UCZUĆ	357
Znaczenie celowej pracy nad uczuciami	357
Proces porządkowania uczuć	362
Dojrzałość uczuciowa kierownika duchowego	369

Stanisław Morgalla SJ

PSYCHOLOGICZNE EMOCJE CZY NATCHNIENIA DUCHOWE W KIEROWNICTWIE DUCHOWYM?	371
Meandry doświadczenia religijnego: Co zobaczyła i usłyszała Maria Magdalena?	372
Manowce doświadczenia religijnego: Dlaczego szukacie żywego wśród umarłych?	376
Medytacja o wołaniu króla	379

José García-Monge SJ

DIALOG DUCHOWY I TERAPIA	381
Tradycyjne formy kierownictwa duchowego	381
Rozwój duchowego dialogu	385

Janet K. Ruffing RSM

OPÓR PSYCHOLOGICZNY I DUCHOWY W KIEROWNICTWIE DUCHOWYM	391
Opór w kierownictwie duchowym	393
Opór przed doświadczeniem duchowym	394
Opór przed bliskością z Bogiem i przed modlitwą	395
Opór wobec kierownika duchowego lub kierownictwa duchowego	397
Opór ze strony kierownika duchowego	398
Sugestie pomocne w przewyciężaniu oporu	401
Opór o łagodnym nasileniu i opór patologiczny	403

Jacek Prusak SJ

STRAPIENIE I POCIESZENIE. JAK KIEROWAĆ SIĘ UCZUCIAMI W ŻYCIU DUCHOWYM?	405
Uczucia w życiu człowieka	406
Uczucia uporządkowane i nieuporządkowane	408

Emocjonalne stany duchowe	409
Emocjonalny kompas	410
Aleksander Jacyniak SJ	
LUDZKIE KRYZYSY A KIEROWNICTWO DUCHOWE.	413
Ludzkie kryzysy na kartach Biblii	413
Dekalog na czas ludzkich kryzysów	417
Bogusław Szpakowski SAC	
CHOROBY DUSZY W KIEROWNICTWIE DUCHOWYM.	
SKRUPUŁY, LĘKI I DEPRESJA	423
Zaburzenie psychiczne	424
Jak zachować zdrowie, a nie tylko leczyć chorobę	425
Antropologia adekwatna	426
Wyrazista rola i metoda pomocy	428
Zaburzenia psychiczne a duchowe oczyszczenie.	429
Zaburzenia lękowe	431
Zaburzenia sumienia	433
Zaburzenia nastroju – depresja.	435
Kryzys psychiatryczny	437
Stanisław Morgalla SJ	
PROBLEMATYKA SEKSUALNA W KIEROWNICTWIE DUCHOWYM.	439
Człowiek – z miłości i do miłości	440
Wymagający ideał – dar z siebie	441
Czystość	443
Wobec trudności w sferze seksualnej	444
Zrozumienie źródeł trudności	446
Niekończący się spór o człowieka	448
Józef Augustyn SJ	
PROBLEMATYKA INTEGRACJI SEKSUALNEJ	
W KIEROWNICTWIE DUCHOWYM.	451
Warunki, jakie powinien spełniać kierownik duchowy	452
Pomoc kierownictwa duchowego	455
Pomoc w formacji sumienia	456
Sztuka zadawania pytań	457
Jacek Prusak SJ	
KIEROWNICTWO DUCHOWE W SYTUACJACH	
NADZWYCZAJNYCH.	459
Fenomeny mistyczne	460
Doświadczenia paranormalne	463
Wizje i ekstazy religijne	464

Pacjenci czy święci?	467
Teologiczne kryteria oceny zjawisk nadzwyczajnych	468

V. KIEROWNICTWO DUCHOWE W PRAKTYCE

Kongregacja do spraw Duchowieństwa	
POŚLUGA KIEROWNICTWA DUCHOWEGO	473
1. Obecne znaczenie – chwila łaski	473
2. Kwestie podstawowe	477
3. Wskazania praktyczne	480
Józef Augustyn SJ	
KAPŁAN A KIEROWNICTWO DUCHOWE	497
Osobiste doświadczenie duchowe	498
Potrzeba subtelności psychologicznej	500
Co daje kierownictwo duchowe penitentowi?	501
Co daje kierownictwo duchowe kapłanowi, który je prowadzi?	501
Kierownictwo duchowe w życiu parafialnym	503
Sakrament pojednania a kierownictwo duchowe	504
Przygotowanie kapłanów do kierownictwa duchowego	505
Krzysztof Wons SDS	
KIEROWNICTWO DUCHOWE KSIĘŻY	509
Troska o samego siebie	510
Powrót do pierwotnej miłości	511
Dynamika otwierania się na pomoc	512
Towarzyszenie duchowe, czyli dynamika słuchania	515
Ks. Krzysztof Grzywocz	
KIEROWNICTWO DUCHOWE KLERYKÓW I KAPŁANÓW	519
Troska o siebie	519
W świętości Kościoła	520
Wymiary formacji	521
Aneta Kołodziejczyk SSPS	
KIEROWNICTWO DUCHOWE SIÓSTR ZAKONNYCH	527
Specyfika życia konsekrowanego sióstr zakonnych	528
Rysy psychiki i osobowości kobiecej	529
Wejście w relację i dialog kierownictwa duchowego	532
Dojrzewanie kapłana do kierownictwa duchowego sióstr	534
Ks. Mirosław Cholewa	
TOWARZYSZENIE DUCHOWE W PARAFII	537

Duszpasterstwo ogólne i indywidualne	538
W poszukiwaniu kierownika duchowego	539
Kilka uwag dotyczących towarzyszenia duchowego w parafii	542
Wojciech Jędrzejewski OP	
O KIEROWNICTWIE DUCHOWYM MŁODZIEŻY	545
Kłopoty z ojcostwem	545
Tajemnica wychowawcy	546
Wychowawca uczuć	547
Wychowawca woli	548
Wychowawca rozumu	549
Ks. Marek Dziewiecki	
KIEROWNICTWO DUCHOWE NARZECZONYCH I MAŁŻONKÓW.	551
Wpływanie na głębię duchowości	551
Wpływanie na głębię miłości małżeńskiej i rodzicielskiej.	553
Wpływanie na głębię czystości małżeńskiej	556
Miłość małżeńska w sytuacjach trudnych	558
Wpływanie na głębię życia wspólnotowego	559
Lucyna Słup	
WIDZIANE OCZYMA ŻONY. O KIEROWNICTWIE DUCHOWYM	
W MAŁŻEŃSTWIE	561
Sprzymierzeni z Panem	562
Komunia dwojga	564
Opuścić ojca i matkę	565
Ku miłości płodnej.	567
We wspólnocie Kościoła	568
Stanisław Łucarz SJ	
KIEROWNICTWO DUCHOWE LUDZI CHORYCH.	571
W stanie choroby	571
Jedno kierownictwo duchowe – zdrowych i chorych	572
Kierownictwo duchowe w szpitalu	573
Kierownictwo duchowe przewlekle chorych.	575
„Ideologia” cierpienia	577
Mistyka cierpienia	578
Tadeusz Hajduk SJ	
KIEROWNICTWO DUCHOWE W CZASIE REKOLEKCJI	581
Poradnictwo duchowe w rekolekcjach parafialnych	582
Poradnictwo duchowe w rekolekcjach zakonnych, kapłańskich i seminaryjnych	583
Kierownictwo duchowe w rekolekcjach z indywidualnym prowadzeniem	584

Kierownictwo duchowe w indywidualnych rekolekcjach ignacjańskich	586
Kierownictwo duchowe w życiu codziennym	587
Lena Wojdan, Krzysztof Kościółek	
POMAGANIE OSOBOM HOMOSEKSUALNYM.	
TERAPIA A KIEROWNICTWO DUCHOWE	589
Z perspektywy cierpienia	589
Rola terapii	591
Rola kapłana	592
Zagadnienia metaprzmiotowe	593
Sugestie praktyczne	595
Piotr Kociołek	
TOWARZYSZENIE INDYWIDUALNE W BIZNESIE	603
Kiedy i jaki coaching	604
Zanim zamówisz coaching	607
Jak wybrać coacha	611

VI. STAWANIE SIĘ KIEROWNIKIEM DUCHOWYM

Edward Mercieca SJ	
ZGODA NA WŁASNY ROZWÓJ I KSZTAŁCENIE.	
FORMACJA STAŁA KIEROWNIKA DUCHOWEGO	617
Doświadczenie towarzyszenia duchowego	617
Charyzmat duchowego towarzyszenia	618
Poznanie siebie	619
Pomoc psychologii	620
Kontekst społeczno-kulturowy	621
Teologia duchowości	621
Jean Laplace SJ	
WIEDZA, DOŚWIADCZENIE, MODLITWA.	
FORMACJA LUDZKA I DUCHOWA KIEROWNIKA DUCHOWEGO	625
Wiedza	625
Doświadczenie	627
Oczyszczenie duchowe	632
Ks. Krzysztof Grzywocz	
SŁUCHANIE W KIEROWNICTWIE DUCHOWYM	639
Słuchanie czy przesłuchanie?	639
Słuchanie Boga	640
Słuchaj bliźniego swego jak siebie samego	641
Słuchanie Innego	643

Ks. Krzysztof Grzywocz

WSPÓŁCZUCIE W KIEROWNICTWIE DUCHOWYM	647
Współczucie i ból	647
Manipulacja współczuciem	648
Bezlitosna... litość	650
Współczująca miłość	651
Dwa obrazy współczucia	653

Stanisław Morgalla SJ

SUPERWIZJA POSŁUGI KIEROWNICTWA DUCHOWEGO	657
Superwizja – co to takiego?	657
Dlaczego superwizja kierownictwa duchowego?	658
Jaki jest cel superwizji?	659
Jakie są założenia superwizji?	660
Co jest przedmiotem superwizji?	661
Komu jest potrzebna superwizja?	663
Na czym ma polegać taka superwizja?	664
Czym grozi unikanie superwizji?	665
Superwizja grupowa czy indywidualna?	665
Kto może być superwizorem?	665

Stanisław Łucarz SJ

JAK USTRZEC SIĘ BŁĘDÓW W KIEROWNICTWIE DUCHOWYM?	667
Pycha	667
Chciwość	669
Nieczystość	670
Zazdrość	671
Nieumiarkowanie	672
Gniew	673
Lenistwo	674

Ks. Andrzej Santorski

Z PRAKTYKI KIEROWNICTWA DUCHOWEGO	677
Zjednoczenie z Bogiem w miłości	677
Działanie łaski	677
Patrzeć na człowieka oczyma Chrystusa	679
Pomoc w odkrywaniu woli Bożej	680

Ks. Tomasz Trzaskawka

BIBLIOGRAFIA NA TEMAT KIEROWNICTWA DUCHOWEGO 1950-2012	683
Wstęp	683
Bibliografia w języku polskim	684
Bibliografia w innych językach	698